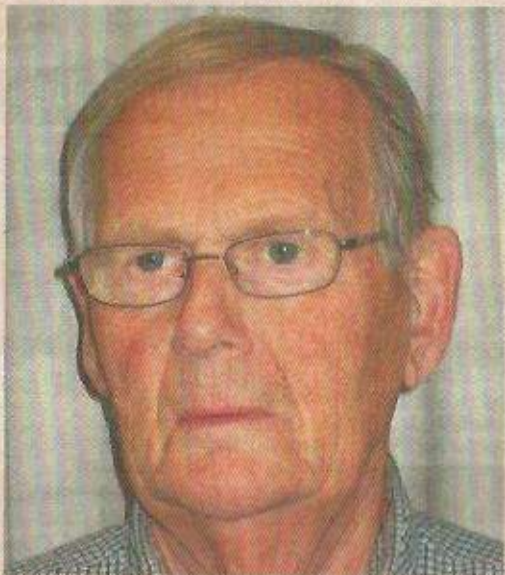

Geniep in het Natlab

Karel Krip

En toch krijgt Evert Muijderman zijn BVD-dossier niet te zien. Het is dertig, misschien wel veertig jaar geleden dat het werd aangelegd, maar de AIVD, de opvolger van de BVD, is niet van plan hem zomaar door het vergeelde papier te laten bladeren. Het dossier bestaat uit drie documenten, heeft de secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken zuinigjes laten weten. En naar de rest mag Muijderman raden: hoe oud de stukken zijn, wat ze zoal beschrijven, door wie ze werden opgesteld of aangeleverd. Ook op zijn tweede verzoek om inzage is negatief beschikt, want de dienst moet zijn bronnen en methoden beschermen.

Evert Muijderman, bijna 80, was hoogleraar werktuigbouw aan de technische universiteiten van Delft en Eindhoven. Tussen 1956 en 1988 werkte hij op het beroemde NatLab van Philips. Daar vond hij rond 1962 het zogenoemde spiraalgroeflager uit, waaraan hij in vakkeringen nog steeds grote bekendheid dankt. Het lager kreeg toepassing in veel gea-

Evert Muijderman wilde bij Philips niet meewerken aan projecten met een militaire kant.

vanceerde apparatuur, ook apparatuur die Philips produceert.

Maar in eerste instantie was het de oplossing voor de lagering van de ultracentrifuges die in die tijd werden ontwikkeld door de fysicus Jaap Kistemaker. Met die centrifuges moest te zijner tijd uranium worden verrijkt. Muijderman werkte eraan mee tot er in 1964 extre-

me veiligheidsmaatregelen kwamen met het oog op mogelijk militaire toepassing. Toen trok hij zich terug. Hij wenste als overtuigd pacifist niet mee te werken aan zulke projecten. Ja, hij weigerde iedere medewerking aan elk ander project binnen het NatLab met een mogelijk militaire kant. Zijn mede-Natlappers hadden er geen moeite mee,

maar de Philips-top had er geen sympathie voor. Die blokkeerde Muijdermans benoeming tot adjunct-directeur van het NatLab.

Eind jaren zeventig gebeurden er vreemde dingen. Muijderman kreeg een brief van de Pakistaanse atoomspion dr. A.Q. Khan, die naar details van het spiraalgroeflager vroeg. En als Delfts hoogleraar ontving hij geheimzinnige pakketjes die hij aan een andere, tot dan onbekende hoogleraar moest overhandigen. Hij heeft het allebei bij de Philips-directie gemeld en Khan (die in Pakistan centrifuges naar Nederlands model bouwde) nooit geantwoord. Maar sinds die tijd had hij het gevoel dat er soms in zijn bureau werd gesnuffeld. En nu wil hij het zeker weten. Was het de BVD om Khan te doen? Of ging het om dat pacifisme? "Maar ik was officieel lid van de Commissie Gewetensbezwaren Militaire Dienst en de opiniestukken die ik in kranten schreef baseerde ik op open bronnen. Het plaagt me telkens weer dat men zo geheimzinnig doet."

De AIVD laat desgevraagd weten dat Muijderman nog bij de rechter in beroep kan gaan tegen de beschikking op bezwaar.